

ევროკავშირისა და ევრაზიული ეკონომიკური კავშირის ინტეგრაცია – გლობალური სტაბილურობის პირობა*

უზანგი სამადაშვილი

ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
u.samadashvili@mail.ru

<https://doi.org/10.35945/gb.2018.06.029>

საკვანძო სიტყვები: ინტეგრაციული ბაერთიანებები, ევროკავშირი, ევრაზიული ეკონომიკური კავშირი, ინტეგრაციული ბაერთიანების ურთიერთობის ისტორიისათვის, მოკლევადიანი და გრძელვადიანი ეფექტები

ისტორიული ფაქტია, რომ მსხვილმასშტაბიანმა სა-
ვაჭრო ომმა გასული საუკუნის ოცდაათიან წლებში აშშ-
„დიდ დეპრესიამდე“ მიიყვანა. ისტორია მოწმობს იმასაც,
როდესაც სტრატეგიული მნიშვნელობის ქვეყნებს შორის
ვაჭრობა წყდება, ომი იწყება. აღნიშნულიდან გამომდინარე,
გლობალური სტაბილურობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვან
პირობად გვესახება ევროკავშირისა და ევრაზიული ეკონო-
მიკური კავშირის ინტეგრაცია. ბოლო დრომდე, ევროკავშირ-
რუსეთს შორის ურთიერთობა ნაგები იყო მოკლევადიან
ეფექტებზე.

ევროკავშირსა და ევრაზიულ ეკონომიკურ კავშირს
შორის ურთიერთობა კი, როგორც მისი ალტერნატივა,
აგებული უნდა იქნას თანასწორუფლებიანობის საწყისებზე
და გრძელვადიან ეფექტებზე. სტატიის მიზანია ხელი შეუწყოს
ევროკავშირისა და ევრაზიული ეკონომიკური კავშირის
ურთიერთობის ნორმალიზებასა და შემდგომ განვითარებას,
რაც, ჩვენი აზრით, გრძელვადიან პერსპექტივაში ყოვლის-
მომცველი ინტეგრაციული შეთანხმებით დასრულდება და
მყარი საფუძველი შეექმნება გლობალურ სტაბილურობას.

2014 წლის 27 ივნისს, ბრიუსელში მოხდა ევროკავშირ-
თან საქართველოს დაახლოების ასოცირების შეთანხმების
რატიფიკაცია. თანასწორუფლებიანობაზე დამყარებულ ამ
ხელშეკრულებაში ევროკავშირი არ არის წარმოდგენილი,
როგორც დიდი ძმა, რომელიც საკუთარ თამაშის წესებს
უკარნახებს უმცროს ძმას – საქართველოს. აღნიშნული
ხელშეკრულებით, ერთი მხრივ, ხუთასოთხმეტილიონიანი ევრო-
კავშირი და, მეორე მხრივ, ოთხმეტილიონიანი საქართველო
თანასწორუფლებიანი და განიხილება ერთნაირ დონეზე.

აღსანიშნავია ისიც, რომ ევროკავშირთან ასოცირების
შეთანხმების რატიფიკაციით ოთხმეტილიონიანი ბაზრის მქონე
საქართველოს წინაშე ერთბაშად გადაიშალა დაახლოებით
ასჯერ უფრო დიდი, მაგრამ მაღალკონკურენტული, მაღალი
სტანდარტებისა და მაღლი ყიდვისუნარიანი ბაზარი.

შეზღუდული საქეპორტო პოტენციალის საქართველოს
კი, ცალკეული გამონაკლისის გარდა, არ ძალუძს მოკლევადიან
პერიოდში მიაწოდოს მაღალმოთხოვნ ბაზარს ადეკვა-
ტური საქონელი. იკვეთება ე.წ. ბიზნესის განუხორციელებ-
ლობის სიტუაცია, როდესაც არსებობს მოთხოვნა, მაგრამ
შეზღუდული საქეპორტო შესაძლებლობის საქართველოს
მხრიდან არ არსებობს შესაბამისი მიწოდება. სწორედ ამიტომ,
გაზრდილი საბაზრო მოთხოვნის შესაბამისი საქონლის მიწო-
დებისთვის საჭიროა ექსპორტზე ორიენტირებული უცხოური
პირდაპირი ინვესტიციების მოზიდვა და საზღვარგარეთის
ბაზრებზე შეღწევისათვის ხელშეწყობა.

ცხადია, სტაბილური, უსაფრთხოდა 28 ქვეყნისაგან
შემდგარი ხუთასოთხმეტილიონიანი და მაღალიმსყიდველო-
ბითუნარიანი (რეალური მშპ მოსახლეობის ერთ სულზე
– 32000 აშშ დოლარი) ევროკავშირის ბაზარი უფრო მიმზი-
დველია, ვიდრე ხუთი (რუსეთი, ბელორუსი, ყაზახეთი,
სომხეთი, ყირგიზეთი) ქვეყნისაგან შემდგარი 180 მილიო-
ნიანი და შედარებით დაბალი მსყიდველობითუნარიანი
(რეალური მშპ მოსახლეობის ერთ სულზე – დაახლოებით
– 16000 აშშ დოლარი) ევრაზიული საბაჟო კავშირი, სადაც
ხშირია ეკონომიკის პოლიტიკური მიზნით გამოყენების
ფაქტები.

ასევე, ევრაზიული ეკონომიკური კავშირი ევროკავშირ-
თან შედარებით ბევრად უფრო კორუმპირებულია. საბაზრო
ინსტიტუტები ნაკლებად აქვს განვითარებული, ხოლო ტექნო-
ლოგიურად ამკარად ჩამორჩენილია. თანაც ევრაზიული
ეკონომიკური კავშირის განვითარებისათვის შემაფერხე-
ბელია ე.წ. „განზომილების ბარიერი“, რაც ხელს უშლის
რუსეთს კავშირის ზესახელმწიფოებრივი მმართველობის
ორგანოების სასარგებლოდ დათმოს სუვერინიტეტის იმდე-
ნივე ნაწილი, რაც უნდა, რომ დაათმობინოს სხვა წევრ-
სახელმწიფოებს (პაპავა, 2016:13). დიხს, ევროკავშირის
ბაზარი ერთობ მიმზიდველია, მაგრამ ამავდროულად მაღალი
მომთხოვნიც.

ევროკავშირთან საქართველოს თავისუფალი ვაჭრობის
განვითარებისათვის მნიშვნელოვანია ევროკავშირში უვიზო

* კვლევის შედეგები წარმოდგენილ იქნა I ეროვნულ სამეცნიერო კონ-
ფერენციაზე „ეკონომიკური მეცნიერების კრიზისი და ახალი პარადიგმების
ძიება“

მიმოსვლის შემოღება, რაც ხელს შეუწყობს მეწარმეთა უშუალო კონტაქტებს და განავითარებს ბიზნესს, ხოლო ბიზნესის განვითარება წაადგება ეკონომიკური ზრდის ტემპების დაჩქარებასა და განვითარებას. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ევროკავშირის ბიზნეს-სამყაროსთან საქართველოს სავაჭრო კავშირები უნდა გადრეკილიყოს და გაფართოვდეს იმ ზომით, რა ზომითაც გაიზრდება საქართველოს პროდუქციის კონურენტუნარიანობა – ხარისხი, უვნებლობა, უსაფრთხოება და კანონმდებლობა, სახელმწიფო აკრედიტაციის სისტემა, ინფრასტრუქტურა და ადგილობრივი კადრების კვალიფიკაცია დაუახლოვდება ევროპულს და მოხდება ბილინგვალობიდან მულტილინგვალობაზე გადასვლა. ამასთან, განხორციელდება ქართული პროდუქციისა და მთლიანად ქვეყნის უცხოური მიზნობრივი ბაზრის მომხმარებელთა ცნობიერებაში პოზიტიური პოზიციონირება და ბრენდირება, რაც ხელს შეუწყობს საქართველოს სასარგებლოდ მომხმარებელთა არჩევანის გაკეთებას (სამადაშვილი, 2016: 125).

ევროკავშირთან ვაჭრობის გაფართოების პარალელურად მიზანშეწონილია შენარჩუნდეს და გადრეკილიყოს ვაჭრობა ევრაზიულ კავშირთან და რეგიონის სხვა ქვეყნებთან, როგორც დამატებით პარტნიორებთან. აქსიომატურია, რომ ადამიანებსა თუ ქვეყნებს ყველაზე მძლავრად ადუღაბებს საერთო ეკონომიკური ინტერესები. ისტორიული ფაქტია, რომ მსხვილმასშტაბიანმა სავაჭრო ომმა გასული საუკუნის ოცდაათიან წლებში აშშ-ი „დიდ დებრესიამდე“ მიიყვანა. ისტორია მოწმობს იმასაც, როდესაც სტრატეგიული მნიშვნელობის ქვეყნებს შორის ვაჭრობა წყდება, ომი იწყება (Кабат და სხვ. 2016: 13).

აღნიშნულიდან გამომდინარე, გლობალური სტაბილურობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პირობად გვესახება საქართველოს ორი დიდი პარტნიორის, ევროკავშირისა და ევრაზიული ეკონომიკური კავშირის ინტეგრაცია. **წინამდებარე სტატიის მიზანია, ხელი შეუწყოს ევროკავშირისა და ევრაზიული ეკონომიკური კავშირის ურთიერთობის ნორმალიზებასა და შემდგომ განვითარებას, რაც, ჩვენი აზრით, გრძელვადიან პერსპექტივაში ყოვლისმომცველი ინტეგრაციული შეთანხმებით დასრულდება და მყარი საფუძველი შექმნება გლობალურ სტაბილურობას.**

სამართლიანობა მოითხოვს, აღინიშნოს, რომ ბოლო დრომდე, ევროკავშირ-რუსეთს შორის ურთიერთობა ნაგები იყო მოკლევადიან ეფექტებზე. ევროკავშირსა და ევრაზიულ ეკონომიკურ კავშირს შორის ურთიერთობა კი, როგორც მისი ალტერნატივა, აგებული უნდა იქნას თანასწორუფლებიანობის საწყისებზე და გრძელვადიან ეფექტებზე. ამ ორი ინტეგრაციული გაერთიანების (ევროკავშირი და ევრაზიული ეკონომიკური კავშირი) ურთიერთობის ისტორია შეიძლება დაიყოს გარკვეულ ეტაპებად.

პირველი ეტაპი, 2010-2011 წლებში ევროპულ მკვლევართა პუბლიკაციები ატარებენ ევრაზიული ინტეგრაციული

კავშირის ჩამოყალიბების ისტორიისა და საქმიანობის გაცნობით ხასიათს. ამ პერიოდში ევროპული მკვლევარების მიერ გაკეთებული შეფასებები ევრაზიული პროექტის შესახებ ნეიტრალური ხასიათისაა.

მეორე ეტაპი, 2012-2013 წლებში ევროპულ მკვლევართა პუბლიკაციებში შეინიშნება ევრაზიული ინტეგრაციული კავშირისადმი პოზიტიური დამოკიდებულება. ევროპული ექსპერტების მიერ ევრაზიული ინტეგრაციული პროექტის დადებითი შეფასება კავშირშია მისი ინსტიტუციური საფუძვლების თვისებრივ გამჯობებასა და პროექტის იდეოლოგიური მდგენელის შეცვლასთან და დამყარებულია ეკონომიკურ პრაგმატიზმზე.

მესამე ეტაპი, 2014-2015 წლებში ევროპულ მკვლევართა პუბლიკაციებში შეინიშნება ევრაზიული კავშირის საქმიანობისა და პერსპექტივისადმი მკვეთრად ნეგატიური დამოკიდებულება და კრიტიკა, რაც განპირობებულია ევროპის რეგიონში ამჟამინდელი პოლიტიკური და ეკონომიკური მდგომარეობით უკრაინის კრიზისის გამო (Интеграция, 2015:3).

მიუხედავად ამისა, გაზრდილი ნეგატიური ინტერესი უკეთესია, ვიდრე ამგვარი ინტერესის საერთოდ არარსებობა, რადგანაც ამან ევროკავშირი დე-ფაქტო მიიყვანა ევრაზიულ კავშირთან თანამშრომლობის აუცილებლობამდე. დიას, უკრაინის კრიზისი გახდა ერთგვარი კატალიზატორი ევროკავშირის მიერ ევრაზიული ეკონომიკური კავშირის იგნორირების პოლიტიკის შეცვლისა, რაც გამოვლინდა ევროკავშირის მხრიდან ოფიციალურ დონეზე გაკეთებულ პოლიტიკურ განცხადებებში ევრაზიულ ეკონომიკურ კავშირთან თანამშრომლობის აუცილებლობისა და მათ შორის თავისუფალი ვაჭრობის ზონის შექმნის შესახებ.

ევროკავშირსა და ევრაზიულ ეკონომიკურ კავშირს შორის უნდა ჩამოყალიბდეს ინტეგრაციული ურთიერთქმედება ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის ნორმებისა და წესების საფუძველზე თავისუფალი ვაჭრობის კლასიკური ზონის პრინციპების დაცვით, რასაც ექნება „მეგაგარიგების“ ხასიათი.

გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ ორი ინტეგრაციული გაერთიანებას (ევროკავშირსა და ევრაზიულ ეკონომიკურ კავშირს) ეძლევა ისტორიული არჩევანი, ან გამოიყენოს ობიექტური შესაძლებლობა და ერთობლივად ესწრაფვოს, შექმნას ეკონომიკური და პოლიტიკური სტაბილურობის ზონა, ან გააგრძელოს ბოლო წლების კონფრონტაციული ლოგიკა, რომელსაც შესაძლოა მოჰყვეს კრიზისის გადრეკილიყობა და ევროპის რეგიონში გამყოფი ზოლების შექმნა. მოკლედ, ევროკავშირსა და ევრაზიულ ეკონომიკურ კავშირს შორის საჭიროა, შექმნას ინტეგრაციული, კლასიკური თავისუფალი ვაჭრობის ზონა, რომლის შედეგები შეფასდება არა მოკლევადიან, არამედ გრძელვადიან პერიოდებზე გათვლილი ეფექტებით.

ობიექტურობა მოითხოვს, აღინიშნოს, რომ მიმდინარე გეოპოლიტიკურ გარემოში დიპლომატიური ვეროკავშირისა და ვერაბიულე კონომიკურ კავშირის შორის გარკვეულწილად გართულებულია. მიუხედავად ამისა, არსებობს ობიექტური აუცილებლობა, რომ ჩამოყალიბდეს უფრო მჭიდრო კავშირები ამ ორ ბლოკს შორის, რაც განპირობებულია როგორც ისტორიული და გეოგრაფიული, ასევე თანამედროვე გეოპოლიტიკური და გეოეკონომიკური ფაქტორებით. ამასთან, ამ ორი ინტეგრაციული პროექტის შესაძლო ურთიერთკავშირის პერსპექტივაზე მსჯელობა უნდა მოხდეს არატრადიციული პარადიგმის – „დიდი ევროპა ლისაბონიდან ვლადივოსტოკამდე“ – ფარგლებში, არამედ „დიდევრაბიამე ლისაბონიდან შანხაიმდე“ – ფარგლებში. ყველაზე მნიშვნელოვანი თეორიული მიდგომა, რათა დადგინდეს ევროკავშირისა და ევრაბიულ ეკონომიკურ კავშირის შორის ინტეგრაციული ურთიერთქმედების შესაძლებლობები და პერსპექტივები, არის ინსტიტუციონალური მიდგომა. ანუ ის, რომ ევროკავშირისა და ევრაბიულ ეკონომიკურ კავშირის შორის თანამშრომლობისათვის აუცილებელია ინსტიტუტები (ფორმალური და არაფორმალური), რომელთა არსებობა ცვლის სახელმწიფო ხარჯებსა და შედეგებს. ადრე ევროკავშირისა და რუსეთს შორის ურთიერთქმედების მრავალი ცდა არსებობდა, მაგრამ ბევროვნული ელემენტების უქონლობის გამო, ატარებდა სახელმწიფოთაშორის გარიგების ფორმას, რამაც უცებ ამოწურა თავისთავი. ამასთან, მსჯელობა არ ეხება ერთიანი ბევროვნული ცენტრის შექმნას. ამჟამად, მხარეების ფორმალური ინსტიტუტები, რომლებიც კომპეტენტურები არიან ბლოკებს შორის ინტეგრაციული ურთიერთობის ჩამოყალიბებაში, არიან ევროპული კომისია და ევრაბიული ეკონომიკური კომისია. ამავდროულად, მხოლოდ ფორმალური ინსტიტუტები არასაკმარისია ინტეგრაციის განვითარებისათვის. ამ ინსტიტუტების ფუნქციონირება შეიძლება იყოს არაერთმნიშვნელოვანი ან საერთოდ უშედეგო. ასე მაგალითად, მიუხედავად იმისა, რომ ევროკავშირისა და რუსეთს შორის ურთიერთკავშირი იყო, ისინი მოკლებული იყვნენ ნეოინსტიტუციონალიზმის თეორიის მიერ შემოთავაზებულ ლოგიკას. ეჭვგარეშეა, რომ ინსტიტუტები აფართოებდნენ და აღრმავებდნენ ევროკავშირისა და რუსეთს შორის თანამშრომლობას, მაგრამ ამავდროულად, ისინი იწვევდნენ ახალი კონფლიქტების გაჩენას. ურთიერთ-

ბრალდებები რუსული და ევროპული მხრიდან, როგორც წესი, დადიოდა იმაზე, რომ არც ერთი მათგანი არ ხედავდა გზას, რომ გრძელვადიან პერსპექტივაში ორივე მხარე მოგებული აღმოჩენილიყო. ამის ნაცვლად, მხარეები კონცენტრაციას ახდენდნენ შეფარდებით და არა აბსოლუტურ უპირატესობაზე, რომელიც ჩადებულია წაუგებელი თამაშის წესით გრძელვადიან თანამშრომლობაში (Интеграция Европейского союза и Евразийского экономического союза, 2015). ამას გარდა, ფორმალური ინსტიტუტების შემოღების მიღმა, მხარეებს აქვთ უნიკალური შესაძლებლობა, „ცარიელ ფურცლებზე“ ჩამოაყალიბონ არაფორმალური „თამაშის წესები“, რომლებიც აბსტრაგირებული იქნებიან წინა წარუმატებლობებისა და ურთიერთბრალდებებისგან. და ბოლოს, თუ აშშ-სა და ჩინეთს შორის წამოწყებული სავაჭრო ომი გამწვავდა, ეს უარყოფითად აისახება ევროკავშირისა და ჩინეთს შორის ურთიერთობაზეც, რადგანაც აშშ-სა და ევროკავშირის შორის არის მჭიდრო პარტნიორული ურთიერთობა. ევროკავშირი და აშშ მსოფლიოში ყველაზე დიდი ეკონომიკური ერთეულებია. ერთობლივად მათი წილი მსოფლიო ეკონომიკის საერთო მოცულობის ნახევრამდე შეადგენს. ევროკავშირისა და აშშ-ს ორმხრივი სავაჭრო და საინვესტიციო კავშირები მსოფლიოში უდიდესია და შეადგენს მსოფლიო ვაჭრობის მოცულობის თითქმის 40 პროცენტს (ლინოტი, 2005:130). ასეთ შემთხვევაში, რადგანაც არსებობს საქართველოსა და ევროკავშირის შორის თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულება, ჩინეთისათვის ეს შეიძლება, რაღაც პერსპექტივას, პლაცდარმს წარმოადგენდეს. შეიძლება ჩინეთმა რაღაც ნახევარფაბრიკატები შემოიტანოს საქართველოში აქ ააწყოს მზა პროდუქტი და გაიტანოს საბაჟო გადასახადის გარეშე ევროპაში. ამ ასპექტში ჩინური ინვესტიციებისათვის ჩვენ ვართ მიზმიდევლნი. აშშ-მა განაცხადა, რომ მას არ სურს გლობალური ეკონომიკის ლოკომოტივი იყოს. თუ ჩინეთი საქართველოს გამოიყენებს როგორც ევროპაში გამავალ „ხვრელს“ მასზე ეკონომიკური ზეგავლენისათვის, გლობალური ეკონომიკის ლოკომოტივის ფუნქციის მოპოვებისათვის, მაშინ ჩვენ ევროპისათვის აღმოვჩნდებით არასასურველი პარტნიორი და შეიძლება დავკარგოთ ევროპისაკენ მიზიდულობა და გადავერთოთ ჩინეთისაკენ (რამიშვილი, 2018).

გამოქვეყნებულია: 2017-05-22, 16:41

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. სამადაშვილი, უ. (2016). დივერსიფიკაცია საქართველოს ეკონომიკური ზრდის კატალიზატორი. თბილისი, „უნივერსალი“.
2. ეკონომიკისთვის ყველაზე დიდ საფრთხეს წარმოადგენს (2018). <http://commerciant.ge> access_time 2018-04-09.
3. Интеграция Европейского союза и Евразийского экономического союза (2015). (https://knowledge.allbest.ru/international/3c0a65635a2ac69a5d53b89421216d36_2.html)
4. КабатП., ВинокуровЕ., РовенскаяЕ., ЭмерсонМ., БалашП., ХавликП., СтепановаА., КофнерЮ. К., Перебоев В. (2016) ЕВРОПЕЙСКИЙ СОЮЗ И ЕВРАЗИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ СОЮЗ: ДОЛГОСРОЧНЫЙ ДИАЛОГ И ПЕРСПЕКТИВЫ СОГЛАШЕНИЯ. Доклад№38.
5. პაპავა ვ. (2016). საქართველოს აჩევანი: ევროკავშირი თუ ევრაზიული ეკონომიკური კავშირი გვ. 13
6. რამიშვილი ბადრი. სად დგას საქართველო „ახალი აბრეშუმის გზის“ კონცეფციაში და რა პერსპექტივას უხსნის ქვეყანას ეს პროექტი? <HTTP://OLD.1TV.GE/GE/VIDEOS/VIEW/184522.HTML>.
7. ლინთი დ. (2005). რეგიონალური ეკონომიკური ინტეგრაცია: შერჩეული საკითხები. „საქართველოს ეკონომიკის მიმართულებები“ 05) გვ. 130.

INTEGRATION OF THE EU AND EURASIAN ECONOMIC UNION - THE CONDITION OF GLOBAL STABILITY

USHANGI SAMADASHVILI

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Georgia
u.samadashvili@mail.ru

<https://doi.org/10.35945/gb.2018.06.029>

KEYWORDS: INTEGRATIVE ASSOCIATIONS, EUROPEAN UNION, EURASIAN ECONOMIC UNION, STAGES OF INTEGRATION INTEGRATION HISTORY, SHORT-TERM AND LONG-TERM EFFECTS

SUMMARY

The historical fact is that a large-scale trade war led the United States to a “great depression” in the thirties of the last century. History also shows that when the trade between strategic countries is resolved, war begins. Given this, one of the most important conditions for global stability is the integration of the EU and the Eurasian Economic Union. Until recently, relations between the EU and Russia were short-lived.

The relationship between the EU and the Eurasian Economic Union as an alternative should be based on equality and long-term consequences. The aim of the article is to contribute to the normalization and further development of the EU and the Eurasian Economic Union, which, in our view, will eventually complete a comprehensive integration agreement and will have a solid foundation for global stability.